

Planeringsstrategi för Tranås kommun - innehåll

Inledning – en aktuell översiktsplan	2
Vad är en planeringsstrategi	3
Gällande lagstiftning (boverket.se)	3
Mål med planeringsstrategi för Tranås kommun	4
Avgränsning	5
Tranås kommuns översiktsplan i korthet – text från gällande ÖP	5
Kommunövergripande strategi	5
Bebyggelse - bostäder	6
Bebyggelse - Verksamheter	7
Infrastruktur - transporter	7
Grönstruktur - Stadsgrönska och tätortsnära natur	7
Hänsyn	7
Geografisk avgränsning	8
Ändrade förutsättningar	8
Länsstyrelsens underlag	8
Nya stambanor	9
Kommunala strategier	10
Mindre avsteg	11
Uppföljning av betydande miljöpåverkan	12
Inriktning för planering och genomförande av ÖP 2024-2028	13
Planeringsmål – inriktning för tillväxt	13
Pågående detaljplaner	13
Markförvärv av strategisk betydelse	13
Kommande prioriterade detaljplaner	14
Utredningar av strategisk betydelse	14
Fördjupningar, tematiska tillägg och underlag – översiktlig planering	14
Översiktsplanens aktualitet – samlad bedömning	16
Enkät – utvärdering av översiktsplanen (bilaga)	16

Inledning – en aktuell översiktsplan

En översiktsplan är kommunens långsiktiga verktyg som visar viljeinriktningen för hur mark- och vattenanvändningen samt bebyggelsen ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är tillsammans med strategierna för hållbar tillväxt ett av de viktigaste styrdokumenterna för kommunens utveckling i ett övergripande perspektiv.

De frågor som behandlas i en översiktsplan är exempelvis vilka områden som ska bebyggas och hur de ska bebyggas, vilka områden som behöver särskilt skydd och hur de ska skyddas, vilka miljörisiker det finns och hur detta ska beaktas.

Till översiktsplanen kan fördjupade översiktsplaner tas fram som avser ett avgränsat geografiskt område eller tematiska tillägg som behandlar en specifik fråga till exempel vindbruk. Till översiktsplanen kan även olika strategier och inriktningsdokument tas fram exempelvis dagvattenstrategi och bostadsförsörjningsprogram.

Ett aktuellt översiktsplanepaket är viktigt för att det ska ge stöd för efterföljande planering och beslut. Planerna måste vara aktuella för att fungera som vägledning, vid såväl kommunens egna beslut om bland annat detaljplaner och bygglov, som andra myndigheters beslut om exempelvis tillstånd enligt miljöbalken. Det är också viktigt att planerna är aktuella så att företrädare för regional och statlig planering ska kunna väga in kommunens ställningstaganden, till exempel vid planering av ny infrastruktur som vägar, elledningar på stam- eller regionnätet samt vindkraft.

Tranås kommuns översiktsplan antogs i juni 2022 efter att ha föregåtts av en lång och omfattande process som påbörjades redan 2018 med framtagande av digital plattform. Den är således relativt färsk, men även om knappt två år passerat sker förändringar som kan påverka planens aktualitet och som därför behöver värderas. Det kan till exempel vara större infrastrukturpåverkande projekt, ny lagstiftning, kommunala strategier som behöver beaktas i prioriteringarna eller förändrade politiska majoriteter.

1 april 2020 ändrades vissa bestämmelser gällande översiktsplan i 3 kap plan- och bygglagen, PBL. Syftet med ändringen är att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell. Efter det ordinarie valet 11 september 2022 ska därför kravet på kommunen att anta en planeringsstrategi börja tillämpas. Kommunernas första planeringsstrategi ska ha antagits senast 11 september 2024.

Planeringsstrategin ersätter den tidigare aktualitetsprövningen. Planeringsstrategin ska fortsättningsvis tas fram under första halvan av perioden mellan två ordinarie val. I detta blir planeringsstrategin det centrala, nya verktyget, som även ger förutsättningar för prioriteringar inom ramen för översiktsplanens innehåll.

I denna, Tranås kommuns första planeringsstrategi, redogörs för större förändringar som kan påverka genomförandet, pågående och prioriterade detaljplaner samt kommande utredning och fördjupningar inom ramen för den översiktliga planeringen.

Den sammantagna bedömningen är att gällande översiktsplan är fortsatt aktuell och att planeringsförutsättningarna inte har förändrats i den omfattning som skulle krävas för att aktualisera en revidering. Aktuella och prioriterade detaljplaner kommer under lång tid att kunna tas fram med stöd av översiktsplanen. Däremot kommer den översiktliga planeringen att fortsätta med olika fördjupningar och tematiska tillägg, vilket är avgörande för att upprätthålla kontinuiteten i den fysiska planeringen.

Vad är en planeringsstrategi

Gällande lagstiftning (boverket.se)

Kommunfullmäktige ska ta fram och anta en planeringsstrategi under de två första åren efter ett ordinarie val. Om kommunfullmäktige har antagit en ny översiktsplan inom samma tidsperiod behöver kommunen inte anta en planeringsstrategi också. Kommunens första planeringsstrategi ska ha antagits senast 11 september 2024.

Syftet med planeringsstrategin är att den ska främja en ökad kontinuerlig översiktsplanering för att hålla översiktsplanen aktuell. Om översiktsplanen regelbundet blir föremål för politisk helhetsbedömning blir det också klarlagt om planen fortfarande ger uttryck för de övergripande politiska målen i kommunen. Kommuninvånare, näringsliv och intresseorganisationer med flera behöver kunna lita på att översiktsplanen uttrycker den aktuella politiska inställningen till bebyggelseutvecklingen i olika delar av kommunen eller om översiktsplanens ställningstaganden kan komma att ändras.

Beskrivning av ändrade planeringsförutsättningar

I planeringsstrategin ska kommunen redogöra för om det har skett förändringar när det gäller planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Till sin hjälp har kommunen bland annat länsstyrelsens underlag till planeringsstrategin. Om underlaget innehåller information om exempelvis nya eller ändrade riksintresseanspråk så kan det leda till att översiktsplanen behöver ändras.

Kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering

Planeringsstrategin i sig innebär dock ingen ändring av översiktsplanen utan ska enbart tala om vad kommunen ska fokusera på i översiktsplaneringen och om det finns delar av planen som behöver ändras eller fördjupas. Det kan till exempel handla om att kommunen i planeringsstrategin anger att det finns ett behov av att se över den kommunomfattande översiktsplanen, eller att översiktsplanens detaljeringsgrad behöver ändras för en viss del av kommunen. Det kan också handla om att den befintliga planen behöver ändras eller fördjupas för att tillgodose ett visst allmänt intresse, exempelvis vindkraft, strandskydd, grönområden, utbyggnad av kommunikationsleder och kulturmiljön.

Planeringsstrategin kan ändras under mandatperioden

I planeringsstrategin ska kommunen fokusera på de strategiska frågor som leder mot målen i kommunens vision med utvecklingen av den fysiska miljön. Genom att jobba kontinuerligt med strategin kan kommunen fånga de ändrade planeringsförutsättningar som sker och beskriva prioriteringar och satsningar i kommunens fortsatta översiktsplanering. Planeringsstrategin kan därför ändras från det att den antagits och fram till nästa ordinarie val. Det är upp till kommunen att bestämma vilka delar som ska ändras.

Ingen antagen planeringsstrategi medför inaktuell översiktsplan

Kommunen är skyldig att ha en aktuell översiktsplan. Om kommunen inte antar en planeringsstrategi inom avsett tidsintervall anses översiktsplanen i sin helhet vara inaktuell, det vill säga även inklusive eventuella ändringar för en viss del av kommunen och tillägg avseende ett visst allmänt intresse. Detta gäller första gången efter 11 september 2024.

Om kommunen varken antagit en planeringsstrategi eller en ny översiktsplan, som har fått laga kraft, inom två år efter ett ordinarie val måste kommunen påbörja arbetet med att ta fram en ny översiktsplan.

Konsekvenser av inaktuell översiktsplan

Översiktsplanen måste vara aktuell för att hela PBL-systemet ska vara effektivt och för att planen ska fungera som vägledning vid beslut om exempelvis detaljplaner. Handläggningen av bygglov och förhandsbesked påverkas också av översiktsplanens aktualitet, eftersom översiktsplanen ligger till grund för lämplighetsprövningen. Därför kommer det att försvåra handläggningen av bygglov och förhandsbesked, om översiktsplanen upphör att vara aktuell. Detta gäller även andra prövningar av tillstånd och ärenden enligt andra lagstiftningar som till exempel miljöbalken.

Vissa regler i plan- och bygglagen är kopplade till det senaste datum som kommunerna ska ha antagit en planeringsstrategi. Detta gäller första gången efter den 11 september 2024. En översiktsplan eller relevanta delar av den måste vara aktuell för att följande ska kunna tillämpas för detaljplan och områdesbestämmelser:

- ett standardförfarande,
- ett samordnat förfarande,
- ett förenklat förfarande.

En översiktsplan eller relevanta delar av den måste även vara aktuell för att användas vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet inom utpekat LIS-område.

En inaktuell översiktsplan innebär också att andra myndigheter får göra egna bedömningar gällande hanteringen av den fysiska miljön vid beslut om exempelvis tillstånd enligt miljöbalken. Det är också viktigt att översiktsplanen är aktuell för att företrädare för regional och statlig planering ska kunna väga in kommunens ställningstaganden, till exempel vid planering av ny infrastruktur.

Mål med planeringsstrategi för Tranås kommun

Målet med planeringsstrategin för Tranås kommun är att bedöma om gällande översiktsplan är aktuell genom att:

- a. Redogöra för länsstyrelsens underlag för planeringsstrategi
- b. Redogöra för ändrade strategiska förutsättningar i övrigt
- c. Följa upp översiktsplanens genomförandeplan
- d. Följa upp översiktsplanens miljökonsekvensbeskrivning avseende betydande miljöpåverkan

Där så är relevant ska planeringsstrategin föreslå fortsatt arbete med kommunens översiktliga planering och prioritering av efterföljande planering, t ex tematiska tillägg, fördjupningar, planprogram, detaljplaner etc.

Inom ramen för processen med planeringsstrategi sker även en utvärdering och eventuella förbättringar av användarvänligheten samt tekniskt underhåll av den digitala översiktsplanen (utveckling som inte påverkar översiktsplanens innehåll). I anslutning till detta har en enkät genomförts och en sammanställning av resultatet finns som bilaga till denna planeringsstrategi.

Förslag till planeringsstrategi ska prioriteras och tas fram i god tid innan den 11 september 2024 för politisk förankring och beredning

Avgränsning

Att ta fram en planeringsstrategi innebär inte en revidering av översiktsplanen såvida inte detta särskilt beslutas med hänsyn till planens aktualitet. I så fall krävs ett beslut om revidering av översiktsplanen vilket innebär att en ny översiktplanprocess måste påbörjas, vilket också förutsätter att betydande ekonomiska och personella resurser behöver avsättas under en längre tidsperiod.

De formella kraven på en planeringsstrategi är relativt få och det krävs inget särskilt samrådsförfarande likt det som gäller för en ny översiktsplan. Samtidigt erbjuder planeringsstrategin goda möjligheter att inom en aktuell översiktsplans prioritera mellan olika objekt och områden samt att förhålla prioriteringarna till politiska prioriteringar och strategiska beslut i övrigt. För planeringsstrategin föreslås därför följande avgränsningar:

- Planeringsstrategin tas fram som ett internt arbete inom Tranås kommuns organisation.
- Planeringsstrategin huvuduppgift är att bedöma om översiktsplanen är aktuell eller ej.
- Förslag eller plan över fortsatt översiktlig planering (fördjupningar eller parallella arbeten) inom kommunen omfattas av planeringsstrategin.
- Förändringar och justeringar av det beslutade innehållet i gällande översiktsplan omfattas inte av arbetet med planeringsstrategin.

Tranås kommuns översiktsplan i korthet – text från gällande ÖP

Översiktsplanen redovisar en långsiktig strategi för att Tranås kommun fram till 2040 ska kunna växa med ca 6 000 invånare, vilket innebär 2000 - 3000 nya bostäder beroende på boendeform och hushållstyp och motsvarande utveckling av verksamhetsområden, infrastruktur och service. Det är en ökning som motsvarar ungefär 25 - 30 procent av nuvarande Tranås kommun och förutsätter att ett stationsläge för höghastighetståg etableras i ett centralt till perifert läge. Utan fastlagt stationsläge är den förväntade tillväxttakten betydligt lägre. En enkel jämförelse redovisas nedan under avsnittet om nya stambanor för höghastighetståg.

Översiktsplanen är uppdelad i en strategisk del som beskriver viktiga principer och ställningstaganden för kommunens framtida utveckling, en utvecklingsdel som beskriver markanvändning och förutsättningar i områden som är särskilt berörda samt en hänsynsdelen som redovisar intressen, anspråk och förhållanden som särskilt måste beaktas i planeringen. Även pågående och/eller oförändrad markanvändning i tätbebyggda områden redovisas med riktlinjer för bland annat förtätning.

Kommunövergripande strategi

Den övervägande delen av befolkningstillväxten förväntas ske i anslutning till Tranås tätort som både förtätas och expanderar med nya områden för bostäder och verksamheter. Expansion med större bostadsområden planeras åt norr, öster och söder. Den huvudsakliga expansionsriktningen för nya verksamhetsområden är en fortsättning på befintligt område väster om Rv 32. I centrala delar av Tranås tätort föreslås enstaka förtättnings- och omvandlingsområden. Den övergripande inriktningen för tätortens utveckling är en fortsatt sammanhållen stad med service och handel koncentrerad till centrum samt en offentlig service och infrastruktur som knyter an till de nya bostads- och verksamhetsområden som föreslås.

På kommunens landsbygd och i de mindre tätorterna eftersträvas en förstärkning av lokala kärnor med service, kommunikationer och bostäder. De orter som prioriteras är Adelöv, Linderås,

Gripenberg och Sommen. Nya LiS – områden (landsbygdsutveckling i strandnära läge) föreslås med ett särskilt fokus på att förstärka befolkningsunderlaget i de västra delarna av kommunen.

Trafiksystemet ska utvecklas med både lokalt och regionalt perspektiv. Översiktsplanen omfattar bland annat en gång- och cykelstrategi med planerad utbyggnad, ett förslag till tätortstrafik inklusive ringled och möjliga passager under järnvägen samt länkar som knyter samman eller ansluter till framtida utbyggnad. Stationsområdet ska förstärkas som nav i lokal- och regionaltrafiken och i relationen stad- och land eftersträvas en utbyggnad av gång- och cykelbanenätet mot framförallt Sommen och Gripenberg.

Tranås kommuns ställningstagande när det gäller lämplig sträckning och stationsplacering för framtida höghastighetsjärnväg är en passage genom delar av tätorten med ett centralt till perifert stationsläge i de norra delarna av tätorten. Alternativet förutsätter en passage över Sommen samt genom östra delarna av Säbydalen.

Grön infrastruktur och områden med särskilda värden redovisas både i ett regionalt och lokalt sammanhang. Särskilt värdefulla områden som sammanställts i naturvårdsprogrammet redovisas i sin helhet. Områden med formell skyddsstatus liksom bärande delar i tätortens grönsstruktur redovisas som fastställd markanvändning medan områden med höga naturvärden eller av stor betydelse för friluftslivet redovisas som hänsynsområden. I takt med att nya bostadsområden tillkommer ska även tillgången till rekreations- och grönområden säkerställas.

Miljö- och riskfaktorer, naturresurser och andra planeringsfaktorer som innebär särskild hänsyn i planeringen är kategoriserade och sammanställda med viktigare hänsynsområden redovisade på kartan. Miljö kvalitetsnormer för luft, buller och vatten redovisas i anslutning till dessa avsnitt. Riksintressen och mellankommunala frågor redovisas i egna avsnitt.

Bebyggelse - bostäder

- Nya större bostadsområden planeras i Skobo/Granelund, Tostås och Sibbarp-Hätte. Ytterligare större utvecklingsområden som föreslås utredas finns i anslutning till Fällan, Trollsjön, Junkaremålen samt Stoeryd. Som alternativ till Sibbarp-Hätte kan delar av Bredstorp bli aktuellt för bostäder.
- Större förtätningar ska utredas i Näckströmsområdet samt i Ängaryd söder om griftegården.
- Det centrala industriområdet (södra utvecklingsområdet) är som helhet ett utvecklingsområde för bostäder och icke störande verksamheter.
- Området kring inre hamnen ska utvecklas med bostäder och verksamheter som en förlängning av centrum.
- På landsbygden och i de mindre tätorterna prioriteras bebyggelseutveckling som kan bidra till att stärka serviceunderlaget och servicefunktioner bör så långt möjligt lokaliseras samlat till befintliga kärnor. I Sommen, Gripenberg, Ådala, Linderås samt Adelöv avsätts mark för nya bostäder.
- Den stora mängden nya bostäder ska primärt tillkomma i de lägen som redovisas som utvecklingsområden på kartan. Sammanlagt innebär planförslaget en potential för ca 1500 nya bostäder i särskilt utpekade områden inklusive förtätningar och ytterligare ca 1500 i så kallade strategiska områden som kan bli aktuella i framtiden.

Bebyggelse - Verksamheter

- Nya verksamhetsområden planeras i första hand med utgångspunkt i Höganloft med alternativa expansionsriktningar. Som alternativ föreslås området mellan Kleven och Väg 32 att utredas. Samtliga föreslagna områden ligger väster om Väg 32.
- De inre delarna av västra utvecklingsområdet ska utvecklas och förtätas med hänsyn till pågående planering för ny station för höghastighetståg.

Infrastruktur - transporter

- På strategiska platser, såsom in- och utfarter, resecentrum etc ska det finnas goda möjligheter till smidiga byten mellan olika trafikslag utifrån ett "hela resan" perspektiv. Stationsområde ska förstärkas som nav för lokal och regional trafik.
- Stadens olika områden och målpunkter ska knytas samman av en infrastruktur som främjar resursnåla transportsätt. En starkare koppling mellan östra och västra delarna av Tranås ska eftersträvas med bland annat nya passager centralt och i norra delen.
- I relationen stad och land eftersträvas en utveckling med bra standard på det mindre vägnätet, säkra cykelvägar i pendlingsrelationer där cykel är ett gångbart alternativ samt en utveckling av kollektivtrafiken med avseende på både linjetrafik och närtrafik.
- På regional nivå ska Tranås kommun verka för bättre pendlingsmöjligheter genom snabbare förbindelser i stråken mot framförallt Linköping och Jönköping.
- Tranås kommun ska verka för att nya stambanor för höghastighetståg byggs ut så snabbt som möjligt och att Tranås blir stationsort och en del i detta system. Förutsättningarna för ett optimalt stationsläge ska beaktas vid alla beslut om mark och vattenanvändning inom det aktuella utredningsområdet. Se särskilt avsnitt nedan.

Grönstruktur - Stadsgrönska och tätortsnära natur

- Grönstrukturen ska säkerställa god tillgång till parker och naturområden i alla delar av tätorten för att tillgodose olika former av behov, exempelvis vardagsrekreation, motion, fritidsaktiviteter, mötesplatser, lek och naturupplevelser. Barns, äldres och rörelsehindrades behov ska särskilt beaktas.
- De gröna värdena ska inte bara behållas utan även utvecklas och förstärkas i både befintliga och nya parker och naturområden.
- Grönstrukturen i Tranås tätort ska utvecklas integrerat med att staden expanderar och förtätas. De gröna stråk och kilar som kopplar samman det centrala parkstråket med omgivande natur ska utvecklas och förstärkas i strategiska delar för att skapa ett sammanhängande nätverk av grönytor i staden.
- Den gröna infrastrukturen ska utformas för att utveckla och tillvarata stadens ekosystemtjänster som t ex dagvattenrening, fördröjning av höga vattenflöden, buffertzoner av våtmark eller lövträdkorridorer i skogen för att förhindra okontrollerbara skogsbränder mm. Se faktaruta/länk om ekosystemtjänster.

Hänsyn

Utöver markanvändning och utvecklingsområden redovisas även hänsynsområden och skyddade områden. Detta är inte en del av planförslaget men kan i vissa fall påverkas av de förändringar som

översiktsplanen föreslår. I områdesbeskrivningarna framgår i förekommande fall vilka hänsyn och avvägningar som gjorts i samband med översiktsplanens ställningstaganden.

Geografisk avgränsning

Planen avgränsas huvudsakligen till kommunens geografi men har även ett mellankommunalt och regionalt perspektiv i vissa frågor. Motsvarande gäller hållbarhetsbedömningen. De effekter som även kan ha en regional eller mellankommunal dimension är:

- Bebyggelsestruktur och Ortsstruktur inklusive LiS - områden
- Grön infrastruktur och spridningssamband i ett regionalt sammanhang
- Vattenfrågor inom gemensamt avrinningsområde (Svartån) utifrån MKN för vatten
- Transportsystem och regional tillgänglighet
- Villkor och utvecklingsmöjligheter för arbetsmarknad, näringsliv och service
- Stora opåverkade (tysta) områden av mellankommunalt intresse
- Områden som bedöms som mindre lämpliga för vindkraft
- Större besöksmål för turism och fritid
- Riksintressen som även är en mellankommunal angelägenhet

Ändrade förutsättningar

Länsstyrelsens underlag

Länsstyrelsen ska tillhandahålla ett underlag inför kommunens bedömning av översiktsplanens aktualitet. Underlaget är en redovisning av vilka statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I underlaget ska också anges om någon del av länsstyrelsens granskningsyttrande inte längre gäller.

Länsstyrelsens granskningsyttrande för Tranås kommun är daterat den 2 februari 2022 och Länsstyrelsens bedömning är att granskningsyttrandet för kommunens översiktsplan fortfarande är aktuellt.

Som ytterligare underlag redovisar Länsstyrelsen sådana underlag som kan innebära nya förutsättningar som behöver beaktas i framtida planering gällande statliga och mellankommunala intressen.

Riksintressen

Regeringen gav under 2020 flera myndigheter (Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket) i uppdrag att se över sina riksintresseanspråk. Sammantaget finns förväntningar från regeringen om att översynen ska leda till en kraftig minskning av såväl antalet anspråk på områden av riksintresse som dessa områdens samlade areella utbredning.

- Trafikverkets riksintressen beslutades 2013 med senaste uppdateringen 2018. Det pågår för närvarande en revidering av riksintressena för trafikslagets anläggningar som utgår från nya kriterier som beslutades 2020.

- Beslut om naturvårdens riksintressen togs 2000 av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. En översyn av riksintresseanspråken pågår.
- Beslut om riksintressen för kulturmiljövård togs 1996 av Riksantikvarieämbetet. En översyn av riksintresseanspråken pågår.

Miljökvalitetsnormer (MKN) för luft

Världshälsoorganisationen (WHO) har nyligen kommit med nya rekommendationer kring vilka halter av föroreningar som är godtagbara utifrån deras hälsopåverkan. Både MKN och miljömål utgår från och tar hänsyn till WHO:s rekommendationer och de nya rekommendationerna är skarpare än de tidigare, vilket kan leda till att både miljökvalitetsmålets preciseringar och miljökvalitetsnormerna för luft skärps framöver.

Hälsa och säkerhet

Efter de senaste årens extrema väderhändelser med vattenbrist, värme, torka och kraftiga skyfall med översvämningar som följd, får frågor som rör skydd av befintlig bebyggelse och infrastruktur samt klimatanpassning av nybyggnation större dignitet.

- Boverket har 2022 tagit fram en vägledning om klimatrisker i översiktsplanering.
- En skyfallskartering för Tranås färdigställs under 2022 vilken kan användas för att identifiera områden med risk för översvämning vid skyfall.

Bostadsförsörjning

Riktlinjer för bostadsförsörjning ska vara ett underlag för översiktsplaneringen och antas av kommunfullmäktige varje mandatperiod. Tranås kommuns riktlinjer för bostadsförsörjning antogs av kommunfullmäktige den 26 juni 2017. Det är därför angeläget att ta fram och anta nya riktlinjer som kan användas som planeringsunderlag i kommande översiktsplanearbete.

Nationell vindkraftsstrategi

Energimyndigheten och Naturvårdsverket tog tillsammans fram en nationell vindkraftsstrategi 2021. Myndigheterna arbetar vidare med att utveckla planeringsunderlag.

Nya stambanor

Genom Sverigeförhandlingen blev Tranås en utpekad stationsort för regionala snabbtåg i systemet med nya stambanor. Det som avtalades var i korthet en station någonstans mellan Tismetorpet och Tranås centrum samt att stationen skulle ligga i anslutning till befintlig stambana för att möjliggöra byten. Tranås kommun förband sig å sin sida till att medfinansiera projektet med 200 mkr och att tillskapa mellan 500 och 2000 bostäder beroende på stationsläge.

Dessa förutsättningar var en viktig utgångspunkt i den nya översiktsplanen, både med avseende på hänsynsområden och passager för ny järnväg och med de nya bostadsområden där kommunen tog höjd för en omfattande utbyggnad.

Den 23 december 2022 beslutade emellertid den nya regeringen att lämna uppdrag till Trafikverket att med omedelbar verkan avbryta planeringen för utbyggnaden av nya stambanor mellan Linköping – Borås samt Hässleholm via Jönköping.

Beslutet innebär i sig en stor strategisk påverkan för kommunens förutsättningar att uppnå tillväxtmålet 25 000 invånare 2040, men även att de som hänsynsområden redovisade passagera

över sjön Sommen, genom Tranås tätort och genom östra delen av Säbydalen för närvarande inte är aktuella. Med detta i beaktande får kommunen samtidigt en större frihet i planeringen av Västra utvecklingsområdet samt sjönära områden norr om Tranås tätort.

Sammantaget innebär detta emellertid inte några avsteg från de utvecklingsområden som redovisas i översiktsplanen annat än att en avvägning måste göras med hänsyn till nationell politik, kommande infrastrukturplanering och eventuella omtag i frågan om nya stambanor.

Kommunala strategier

Tranås kommun har fastställt en inriktning för hållbar utveckling utifrån tre perspektiv: tillväxt, ekologisk hållbarhet och social hållbarhet. Inriktningen i de tre dokumenten innebär i korthet följande:

Inriktning för tillväxt

Inriktning för tillväxt är ett dokument som övergripande visar på hur Tranås kommun ska ta initiativet till att växa framöver, mot Kommunvisionens 25 000 invånare år 2040. Sett till socioekonomiska och demografiska förutsättningar har Tranås kommun idag ett underskott av förvärvsarbete och framförallt i åldern 30-50 år som därför är en prioriterad målgrupp.

1. Framtagande av planer och prioriteringar av kommunens investeringar och verksamhet görs på ett sådant sätt att prioriterade målgrupper attraheras särskilt.
2. Riktad marknadsföring i de kanaler och med det budskap som attraherar prioriterade målgrupper.
3. Stimulera kommuninvånare, organisationer och näringsliv att med samma inriktning som kommunen verka för tillväxt av prioriterade målgrupper.
4. Nöjda kommuninvånare, organisationer och näringsliv, är de bästa ambassadörerna för att bo, leva och verka i Tranås kommun

Det är framförallt punkt 1 ovan och de preciseringar som sedan tagits fram som är av betydelse för prioriteringar inom ramen för översiktsplanen även om det inte påverkar aktualiteten av utpekade områden:

- Inriktning villabestånd: Kraftig ökning av beståndet av villor i områden med olika beskaftenhet. Detta kan i andra hand också handla om villalikhande former typ radhus, parhus. Upplåtelseform: Äganderätt alternativt i andra hand bostadsrätt.
- Inriktning lägenhetsbestånd med upplåtelseform hyresrätt: Bibehålla och förädla befintligt bestånd. Huvudprincip: nyproduktion i syfte att förädla befintligt bestånd eller som mindre komplement i nya bostadsområden för blandad upplåtelseform.
- Inriktning lägenhetsbestånd med upplåtelseform bostadsrätt, äganderätt: Måttlig ökning av bestånd i syfte att stimulera flyttkedja samt som mindre komplement i nya bostadsområden för blandad upplåtelseform.

Preciseringarna innebär att framförallt villabebyggelse prioriteras vilket i sin tur påverkar i vilken ordning och med vilken inriktning detaljplaner för utpekade områden i översiktsplanen ska prioriteras.

Social hållbarhet

Strategin för social hållbarhet är en sammanvägning av Agenda 2030 och de nationella folkhälsomålen som anpassats till lokala förutsättningar.

1. Det tidiga livet: Alla barn och unga i Tranås kommun har trygga uppväxtvillkor.

2. Utbildning och arbete: I Tranås kommun finns förutsättningar att bilda, utbilda sig och bli en del av en hållbar arbetsmarknad.
3. Boende och närmiljö: Alla i Tranås kommun har en trygg och stimulerande närmiljö som skapar framtidstro.
4. Levnadsvanor: Tranås kommun främjar hälsosamma levnadsvanor genom hela livet.
5. Jämställda och jämlika villkor: Tranås kommun är en förebild i medmänsklighet, mångfald och öppenhet, fritt från våld.
6. Trygghet, inflytande och delaktighet: Tranås kommun, en trygg stad där medborgarna känner delaktighet och inflytande. Tranås kommun har ett strukturerat och gott samarbete med civilsamhället.

Strategin för social hållbarhet bedöms förenlig med översiktsplanen.

Ekologisk hållbarhet

Strategin för ekologisk hållbarhet är en sammanvägning och lokal prioritering av de nationella miljömålen och Agenda 2030 med ett särskilt fokus på att samtidigt bidra till genomförande av länets klimat- och energistrategi.

1. Vår livsmiljö: Tranås kommun bidrar till ett giftfritt samhälle där vatten, natur och luft prioriteras. Livsmiljön i Tranås kommun främjar en god hälsa.
2. Klimat och energi: Tranås kommun ska till 2030 bli en fossilfri kommun med hållbara kommunikationer som suddar ut gränser mellan stad, landsbygd och omvärld.
3. Boende och kommunens utveckling: År 2030 har Tranås kommun en hållbar stads- och landsbygdsutveckling som växer i balans med våra naturtillgångar där människor vill bo, leva och arbeta.
4. Konsumtion och avfall: Tranås kommun har en hållbar konsumtion där kretslopp och cirkulärt är ledordet och där vi hushållar med våra naturtillgångar.

Strategin för ekologisk hållbarhet bedöms förenlig med översiktsplanen.

Om tillväxtmålet

Gällande tillväxtmål formulerades i samband med Kommunvisionen och innebär att Tranås kommun år 2040 har 25 000 invånare. Målet baserades på det då aktuella avtalet med Sverigeförhandlingen om ett stationsläge som redovisats ovan. I översiktsplanen påpekas emellertid att utan stationsläge kan utvecklingen förväntas bli betydligt mer blygsam, även om utpekade bebyggelseområden oavsett detta bedöms som lämpliga och samtliga kan bli aktuella i ett långsiktigt perspektiv.

Mindre avsteg

Med mindre avsteg avses sådana ställningstaganden eller åtgärder som inte har någon strategisk påverkan eller är av större principiell art. De hindrar alltså inte den övergripande utvecklingen eller gör tidigare beslut inaktuella. Några sådana avsteg från översiktsplanens övergripande inriktning har emellertid inte varit aktuella hittills.

Uppföljning av betydande miljöpåverkan

En översiktsplan bedöms enligt miljöbalken alltid innebära en betydande miljöpåverkan vilket medför att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas. I miljökonsekvensbeskrivningen bedöms de viktigaste miljöaspekterna i enlighet med miljöbalkens bestämmelser, vilket är:

- Bebyggelsestruktur och landskap
- Befolkning och människors hälsa (se även sociala konsekvenser)
- Djur och växtliv – biologisk mångfald
- Kulturmiljövärden
- Hushållning med mark, vatten och naturresurser
- Påverkan på mark, luft och vatten
- Klimat och energi
- Miljökvalitetsnormer

I miljökonsekvensbeskrivningen konstaterades att de delar av planförslaget som sammanfattningsvis kunde förväntas ge upphov till betydande miljöpåverkan var:

- Tätortsexpansion som innebär ianspråktagande av natur och jordbruksmark. Flertalet utbyggnadsalternativ innebär att det tätortsnära friluftslivet påverkas och två strategiska områden berör jordbruksmark (Bredstorp och Bredkärr).

Uppföljning: Bredstorp ligger kvar som alternativt utbyggnadsområde men är idag inte prioriterat. Bredkärr är genom markförvärv västerut enligt redovisad alternativ riktning inte aktuellt inom överskådlig tid. Övrig pågående eller genomförd detaljplanering sker enligt riktlinjer som redovisats i översiktsplanen med hänsyn till grönstruktur och tillgängligheten till tätortsnära natur. Arbete pågår med en grönstrukturplan för Tranås tätort.

- Påverkan från större infrastrukturprojekt i form av buller, barriärer, intrång mm. I synnerhet gäller detta kommunens ställningstagande i pågående planering för nya stambanor för höghastighetståg. Här berörs 2 riksintressen (sjön Sommen och Säbydalen) samt befintlig tätortsbebyggelse.

Uppföljning: Planeringen av nya stambanor har genom regeringsbeslut 23/12 2022 avbrutits vilket innebär att dessa passager för närvarande inte är aktuella. Större infrastrukturprojekt i övrigt är pågående utredningar om vindkraftsetableringar i de norra delarna av kommunen (Hålaveden) där eventuella tillståndsansökningar kan komma att aktualisera de så kallade kommunala vetot.

- Förtätning och omvandling som kan påverka befintlig verksamhet och markanvändning som t ex industriverksamhet, rekreationsområden, grönstruktur etc. Samtidigt finns en rad positiva effekter som t ex en bättre hushållning med mark, förutsättningar för resurssnåla system samt att det kan skapa incitament till marksanering och stadsförnyelse.

Uppföljning: Den förtätning som skett rör sig uteslutande om omvandling av redan befintlig bebyggelse och då huvudsakligen äldre industrimiljöer med sanering som en positiv effekt.

- Bebyggelseutveckling längs sjöar och vattendrag med utgångspunkt i föreslagna LIS-områden och planerad utbyggnad av verksamhetsområde för kommunalt VA innebär ianspråktagande av strandnära naturmark.

Uppföljning: Det har hittills inte tillkommit någon ny bebyggelse i utpekade LIS-områden. Den utbyggnad som i övrigt pågår eller planeras längs sjöar och vattendrag är inom befintliga detaljplaner alternativt i anslutning till befintliga bebyggelsekoncentrationer

Sammanfattningsvis bedöms därmed det hittillsvarande genomförandet av översiktsplanen inte ha gett upphov till någon betydande miljöpåverkan.

Inriktning för planering och genomförande av ÖP 2024-2028

Planeringsmål – inriktning för tillväxt

I enlighet med kommunens inriktning för tillväxt finns två konkreta planeringsmål att beakta:

1. 50 tomter för villa/villalikhande bebyggelse per år
2. Löpande tillgång till 10 ha grovterrasserad industrimark

Detta blir alltså en viktig utgångspunkt för kommande prioritering av utredningar, eventuella markförvärv och framtagande av detaljplaner. Nedan redovisas pågående detaljplaner, fortsatt prioritering, utredningar och tematiska tillägg/fördjupningar som är aktuella under de närmaste åren.

Pågående detaljplaner

Den övervägande delen av pågående eller upprättade detaljplaner har stöd i översiktsplanen. En mindre andel, som inte är direkt utpekade i översiktsplanen, rör sig om ändrad användning av befintliga byggnader och anläggningar. Pågående eller upprättade större detaljplaner inom ramen för utpekade områden i översiktsplanen är (som pågående redovisas detaljplaner där det finns ett planuppdrag):

- Tostås (planförslag till granskning.)
- Junkaremålens backar (planprogram)
- Granelund (planuppdrag för bostäder söder om skolan)
- Bullagärdet (planuppdrag)
- Hamnen (planuppdrag)
- Strategiskt område Älmås/Sandvik – Hätte (planuppdrag för privat mark på Älmås)
- Parkgården, korttidsboende (planuppdrag)
- Junkaremålens strand (planuppdrag)
- Kompaniet i Västra utvecklingsområdet (samrådsskede)

Markförvärv av strategisk betydelse

Större markförvärv och markåtkomst av strategisk betydelse som genomförts:

- Höganloft västerut som alternativ till Bredkärr
- Del av Älmås genom byte och mellanskillnad med stiftelse
- Sännevadet 3:1

Kommande prioriterade detaljplaner

Med ledning av kommunens Inriktning för tillväxt med fokus på villabebyggelse, nya privata initiativ samt beslutet att avbryta planeringen för nya stambanor, aktualiseras en prioritering som innebär att bland de områden som redovisas i översiktsplanen är några särskilt prioriterade:

- Granelund/Skobo (planprogram)
- Junkaremålen backar (planprogram)
- Älmås/Guldkusten (delvis privata initiativ)
- Höganloft fortsättning västerut

Utredningar av strategisk betydelse

Olika utredningar som kan förväntas under de närmaste åren och som har strategisk betydelse för den fysiska planeringen är bland annat stadspassagen, möjligheter för bostäder i delar av Västra utvecklingsområdet, lokalisering av ny simhall, lokalisering av återvinningscentral, förlängning av västra vägen mot väg 32. Detta är utredningar som finns med som förutsättningar för översiktsplanens genomförande.

Fördjupningar, tematiska tillägg och underlag – översiktlig planering

Som en del i den kontinuerliga översiktliga planeringen pågår hela tiden anslutande processer med fördjupningar och tillägg. Statusen kan variera, då vissa dokument kräver politiskt ställningstagande medan andra används som underlag. I översiktsplanens genomförandedel redovisades då kända aktiviteter som aktuella inom ramen för översiktsplanens viljeinriktning. Utöver vad som då var planerat att genomföras har ytterligare planeringsunderlag och utredningar tillkommit eller påbörjats.

I dagsläget är följande tillägg och nya underlag aktuella eller nyligen färdigställda och innebär i varierande grad förutsättningar som påverkar och ger stöd för kommande arbete med den översiktliga planeringen, även om det inte förändrar grunddragen i gällande översiktsplan:

Aktivitet	Status
Övergripande/tätortsutveckling	
Bostadsförsörjningsprogram	Pågår, klart 2024
Stadsvision 2.0/Stadsmiljöprogram	Påbörjas 2024, ersätter stadsvision, klart 2025
Grönstrukturplan	Pågår, klar 2025
Omvandling av fd deponiområdet till grönområde	Planering pågår, samordnas med sluttäckning av deponin
Strategi för södra utvecklingsområdet	Pågår, ej fastställd
Strategi för västra utvecklingsområdet	Pågår, ej fastställd
Revidering av gestaltungsprogram	Ej påbörjad, klart 2024
Markpolitisk strategi/riktlinjer	Ej påbörjad
Uppföljning av LiS-områden	Ej påbörjat, privata initiativ
Trafik/infrastruktur	
Parkeringsutredning/-strategi/-norm	Klar
Uppdatering av trafikplan för Tranås tätort	Ej påbörjad
Utredning av ny tätortstrafik (stadsbuss)	Tillfälligt pausad av ekonomiska skäl
Komplettering av cykelstrategi med landsbygd	Ej påbörjad
Samverkan planering för nya stambanor	Avbrutet enligt regeringsbeslut

Vatten/avlopp/dagvatten	
Vatten- och avloppsplan	Klar
Förnyelseplan VA-ledningsnät	Klar
Vattentjänstplan	Pågår, klar 2024
Skyfallskartering	Framtagen av Länsstyrelsen
Åtgärdsplan översvämningar (höga flöden/skyfall)	Ej påbörjad
Natur och kulturmiljö	
Komplettering av naturvårdsprogram - åtgärder	Ej påbörjat
Revidering av kulturhistoriskt bevarandeprogram	Ej påbörjat
Hållbar utveckling	
Social hållbarhet	Antaget dokument
Ekologisk hållbarhet	Antaget dokument
Ekonomisk hållbarhet	Fastställd åtgärdsplan – Inriktning för tillväxt

Under kommande år är det framförallt fyra delar i det som redovisats ovan som kommer att utgöra en fortsättning i den översiktliga planeringen och som hanterar viktiga strategiska frågor.

Bostadsförsörjningsprogram - Riktlinjer för bostadsförsörjning

Enligt lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska varje kommun med riktlinjer planera för bostadsförsörjningen i kommunen. Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska minst innehålla följande uppgifter:

- kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet,
- kommunens planerade insatser för att nå uppsatta mål, och
- hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.

Uppgifterna ska särskilt grundas på en analys av

- 1. den demografiska utvecklingen,
- 2. marknadsförutsättningarna, och
- 3. vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden.

Bostadsförsörjningsprogram för Tranås kommun är påbörjat och förväntas kunna antas av kommunfullmäktige första halvåret 2024.

Stadsvision 2.0/Stadsmiljöprogram

Tranås stadsvision, som omfattar de centrala delarna av tätorten öster och väster om järnvägen, antogs av kommunfullmäktige 2009. Delar av visionen har därefter genomförts och förutsättningarna har efterhand förändrats. Därför påbörjas under 2024 en revidering med i stort sett samma geografiska omfattning men med ett konkretiserat innehåll och breddat perspektiv. I detta arbete behöver även centrala frågor som bland annat stadspassagen, handelsutveckling och bostäder i verksamhetsområden samt markreservat för centralt stationsläge hanteras.

Grönstrukturplan

En grönstrukturplan är påbörjad och omfattar såväl biologiska, sociala och ekonomiska värden. Grönstrukturplanen syfte är redovisa och prioritera strategiskt viktiga stråk och områden inklusive

tätortsnära natur samt hur dessa värden ska utvecklas och förstärkas. Grönstrukturplanen blir liksom översiktsplanen vägledande för beslut om mark- och vattenanvändning och är därmed att betrakta som en fördjupning av densamma.

Grönstrukturplan för Tranås kommun är delfinansierad genom LONA – stöd och förväntas kunna antas av kommunfullmäktige under 2025

Vattentjänstplan

Vattentjänstplanen tar ett samlat grepp kring kommunens långsiktiga planering för behov och utbyggnad av allmänna vattentjänster. Detta innebär planering för hur verksamhetsområdet för vatten och avlopp behöver utökas. Vattentjänstplanen ska också beskriva vilka åtgärder som behöver göras för att de allmänna vatten- och avloppsanläggningarna ska fungera vid skyfall. Övrig planering för vatten- och avloppsanläggningen beskrivs översiktligt. En stor del av underlaget finns därmed redan i underliggande planer.

Vattentjänstplan för Tranås kommun förväntas kunna fastställas av kommunfullmäktige under 2024.

Översiktsplanens aktualitet – samlad bedömning

En betydande förändring av förutsättningarna är beslutet att avbryta planeringen av nya stambanor. Beslutet innebär att utpekade hänsynsområden för passage över sjön Sommen, genom Tranås centrum och passage genom östra delarna av riksintresset Säbydalen i rådande läge inte är aktuella. Vidare innebär det att den befolkningstillväxt som översiktsplanen tog höjd för blir mindre sannolik utan stationsläge.

Samtliga utpekade utvecklingsområden är emellertid fortfarande aktuella på sikt även om det kan förväntas ske i en annan takt och turordning. Det är emellertid viktigt att en sådan omprioritering görs utifrån av samlad avvägning av kommunens mål för bebyggelseutveckling, pågående infrastrukturplanering, nationellt förd politik och eventuella omtag i frågan om nya stambanor.

Senare års extrema väderhändelser med avseende på framförallt värmeböljor och skyfall har föranlett att nya underlag för bedömning tagits fram. I gällande översiktsplan redovisas en översvämningskartering. Nu finns även kartering av värmeöar och skyfallskartering som Länsstyrelsen tagit fram, vilket behöver beaktas vid ny detaljplanering men inte påverkar översiktsplanens ställningstaganden avseende aktuella utvecklingsområden.

Hårda besparingskrav på länstrafiken har haft konsekvenser för bland annat stads- och regionbussar, vilket innebär begränsade möjligheter till kollektivtrafikförsörjning av nya områden och har även föranlett kommunala incitament att bedriva viss trafik i egen regi eller som köp av tilläggstjänst. Den långsiktiga målsättningen är emellertid att det regionala trafikförsörjningsprogrammet ska genomföras i sin helhet och i detta ingår en fullt utbyggd stadsbusstrafik. Besparingarna får ses i det korta perspektivet och påverkar inte den långsiktiga inriktningen i översiktsplanen.

Sammantaget och med hänsyn till ovanstående bedöms därför gällande översiktsplan antagen 13 juni 2022 vara fortsatt aktuell som beslutsunderlag och som grund för efterföljande planering.

Enkät – utvärdering av översiktsplanen (bilaga)

I samband med framtagandet av planeringsstrategin genomfördes även en enkätundersökning riktad till förtroendevalda, involverade tjänstepersoner internt samt tjänstepersoner i grannkommuner, regioner och berörda myndigheter. Enkäten omfattade både frågor om sakinnehåll och om den digitala planens användarvänlighet. En sammanställning av resultatet finns som egen bilaga.